



בית דין אזורי לעבודה בתל אביב - יפו

ת"צ 22654-03-16

1 21 אוגוסט 2018

2

לפני:

3

כב' השופט אורן שגב

4

יוסף אלבו ת.ז. 037516770  
ע"י ב"כ: עו"ד יצחק יערי ואח'

המבקש:

-

המוסד לביטוח לאומי  
ע"י ב"כ: עו"ד עו"ד איתמר פורת, נתן לרנר ואח'

המשיב:

5

6

**החלטה**

7

8 לפניי בקשתו של המבקש, מר אלבו (להלן – "מר אלבו") להכיר בתביעה שהגיש כנגד  
9 המוסד לביטוח לאומי (להלן – "המשיב" או "המל"ל") כתובענה ייצוגית (להלן –  
10 "בקשת האישור").

11

12 אקדים אחרית לראשית ואציין, כי לאחר שנתתי דעתי לטענות הצדדים, באתי לכלל  
13 מסקנה, כי דין הבקשה להידחות, ולהן יפורטו הטעמים שבבסיס החלטתי.

14

15

**מהות הבקשה**

16 1. תביעתו האישית של מר אלבו נוגעת לתשלומי יתר, ששילם למל"ל בהיותו עובד  
17 שכיר בשני מקומות עבודה במקביל, וזאת מעבר לתקרת התשלום החודשית  
18 המקסימלית החייבת בדמי ביטוח. לטענתו, המל"ל לא פעל על פי חובתו ולא השיב  
19 לו ביוזמתו את התשלום העודף, על אף, שלדבריו, ידע בוודאות כי שולמו לו דמי  
20 ביטוח ביתר.

21 2. בתביעתו, טוען מר אלבו, כי במהלך השנים 2013-2014, ואף קודם לכן, עבד אצל  
22 שני מעסיקים: אלגד פיצה בע"מ (להלן – "אלגד") וסיגמא תעשיות פיצה בע"מ  
23 (להלן – "סיגמא"), בהן הוא משמש גם כבעל שליטה. לטענתו, לא נערך לו תיאום  
24 דמי ביטוח ולפיכך, במהלך שנת 2013, נגבו ממנו דמי ביטוח ביתר בסכום של  
25 14,700 ₪ ואילו בשנת 2014 נגבה ממנו סכום ביתר בסך של 14,892 ₪.

1 מתוך 14



בית דין אזורי לעבודה בתל אביב - יפו

ת"צ 22654-03-16

3. לטענתו, הדיווח החודשי למל"ל של שתי מעסיקותיו ביחס להכנסותיו נעשה  
 2 באמצעות טופס 102 והוא כולל את כל הנתונים המוכיחים, בין היתר, כי נוכח ממנו  
 3 ומשאר העובדים השכירים כל דמי הביטוח על פי דין. בנוסף, אחת לשנה נעשה  
 4 דיווח באמצעות טופס 126 ולכן בהתאם לנתונים שנצברו אצלו, ידע המל"ל כי הוא  
 5 שילם דמי ביטוח ביתר, שעה שהוא עצמו לא היה מודע לכך, וממילא לא פנה  
 6 למל"ל בדרישת השבה.
4. לטענת מר אלבו, חובתו של המל"ל להשיב לו את דמי הביטוח העודפים מובנת  
 7 מאליה, קיבלה ביטוי מפורש בפסיקת בית המשפט העליון ואף קבועה בסעיף  
 8 342(ד) לחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], תשנ"ה-1995 (להלן – "חוק הביטוח  
 9 הלאומי"), לפיו: "היה מבוטח עובד אצל מעסיקים שונים, יחולו לגביו הוראות  
 10 אלה: ... (2) היה סכום הניכוי בפועל גבוה מסכום דמי הביטוח המתואמים – יהיה  
 11 העובד זכאי להחזר ההפרש שבין סכום הניכוי בפועל, לבין דמי הביטוח  
 12 המתואמים". הוראה דומה קבועה בסעיף 362(א) לחוק הביטוח הלאומי, לפיו:  
 13 "המוסד יודיע למי ששילם תשלום יתר על זכאותו להחזר על פי סעיף זה".  
 14
5. מר אלבו הוסיף, כי היה על המל"ל, לנוכח הדיווח שהתקבל ביחס אליו משתי  
 15 מעסיקותיו, לדרוש מכל אחת מהן את מלוא הנתונים הדרושים לצורך בירור  
 16 הזכאות, שכן ברור, כי מבוטח המועסק בשני מקומות עבודה במקביל או יותר,  
 17 עלול לשלם תשלומי יתר, בהיעדר תיאום כאמור. מר אלבו סיכם טיעונו בכך  
 18 שהמל"ל הפר את חובתו להודיע לו כי שילם דמי ביטוח ביתר וממילא הפר את  
 19 חובת ההשבה החלה עליו.  
 20
6. לאור האמור לעיל, ביקש מר אלבו להכיר בתביעתו כתביעה ייצוגית ולהכיר  
 21 כקבוצת התובעים את כל השכירים, מקבלי הפנסיה שקיבלו משכורות או פנסיה  
 22 משני מקורות ומעלה, שלא ערכו תיאום דמי ביטוח והפרישו בגין שנת 2013 ואילך,  
 23 דמי ביטוח לאומי ביתר. מר אלבו הוסיף, כי אין ביכולתו להעריך את גודל  
 24 הקבוצה ואת גובה הפיצוי המגיע לחבריה, יחד עם זאת, לנוכח סכום התביעה  
 25 האישית שלו (30,547 ₪), והערכתו כי קיימים לפחות מאות חברים בקבוצה, הוא  
 26 הגיש את תביעתו ואת הבקשה דן לבית המשפט המחוזי בתל אביב, אשר העביר  
 27 את הדיון לבית דין זה בהחלטתו מיום 09.05.16.  
 28
7. מר אלבו טען, כי התובענה עונה על כל הקריטריונים להידון כתובענה ייצוגית,  
 29 שכן:  
 30



בית דין אזורי לעבודה בתל אביב - יפו

ת"צ 22654-03-16

- 1 א. היא מעלה שאלה מהותיות של עובדה או משפט המשותפות לכלל חברי  
2 הקבוצה, קרי, האם המל"ל חייב להשיב **מיוזמתו** דמי ביטוח ששולמו לו  
3 ביתר, במיוחד כשהנתונים המעידים על כך, מצויים ברשותו;
- 4 ב. תובענה ייצוגית היא הדרך היעילה וההוגנת להכרעה במחלוקת. מר אלבו  
5 הטעים בהקשר זה, כי הגם שבדרך כלל, פיצוי כספי נמוך לכל אחד מחברי  
6 הקבוצה, מהווה תמריץ שלילי עבורם להגיש תביעות אישיות, הרי שאין  
7 ללמוד מכך בענייננו היפוכו של דבר לנוכח סכום התביעה האישית שהגיש  
8 וסמך את מסקנתו על פסיקת בית המשפט העליון ברע"א 2128/09 הפניקס  
9 חברה לביטוח בע"מ נ' רחמים עמוסי (05.07.12), שם נקבע כי הרציונל  
10 מאחורי ניהול תובענה כייצוגית אינו ניגף שעה שמדובר בסכומים שאינם  
11 פעוטים, שכן יש לשקול שיקולים נוספים;
- 12 ג. קיים יסוד סביר להניח כי עניינם של כלל חברי הקבוצה ייוצג וינוהל בדרך  
13 הולמת ובתום לב, שכן בא כוחו של מר אלבו הוא עו"ד מנוסה בעל ניסיון  
14 של למעלה מ- 20 שנה, לרבות בתחום ייצוג בתובענות ייצוגיות.
- 15 8. לתביעתו ולבקשה לאישור התובענה כתובענה ייצוגית, צירף מר אלבו את מכתבו  
16 למל"ל מיום 22.12.15, אשר לא זכה לכל מענה.
- 17 9. בתגובתו, הקדים המל"ל וטען, כי בהתאם לתקנות הביטוח הלאומי (תשלום  
18 וניכוי דמי ביטוח משכר מבוטח העובד אצל מעבידים שונים), תשנ"ז-1997 (להלן  
19 – "התקנות"), חלה על עובד שכיר החובה לערוך תיאום דמי ביטוח ולמסור למל"ל  
20 דיווח על קבלת משכורת ממספר מקורות בדרך הקבועה לכך בחוק. אפשרות  
21 נוספת העומדת בפני המבוטחים היא לפנות למל"ל בבקשה להחזר דמי ביטוח  
22 ששולמו ביתר.
- 23 המל"ל הוסיף, כי כל עוד לא מתבצעת פניה יזומה מצדו של מבוטח, כאמור  
24 בתקנות, אין לו האפשרות לדעת כי שולמו דמי ביטוח ביתר, וממילא לא חלה עליו  
25 חובה להשיבם והוא אף מנוע מלעשות כן.
- 26 10. ביחס לבקשת האישור, טען המל"ל, כי היא חסרה עובדות מהותיות ורלוונטיות  
27 ואינה מגבשת תשתית עובדתית להקמת עילה כנגדו. עוד טען, כי דמי הביטוח  
28 שמועברים למל"ל ע"י המעסיקים עצמם, כוללים בחובם גם דמי ביטוח בריאות,  
29 אשר מועברים על ידו לקופות החולים השונות ולגבי סכומים אלה, הוא משמש  
30 כצינור להעברתם בלבד.



בית דין אזורי לעבודה בתל אביב - יפו

ת"צ 22654-03-16

11. המל"ל הפנה בתגובתו להוראות החיקוק הרלוונטיות, ובין היתר לתקנות 3 ו-4 לתקנות, המטילות חובה על מבוטח ליזום פנייה על מנת לבקש תיאום מס. לטענתו, מר אלבז וייתר חברי הקבוצה בחרו שלא לפעול בדרך הפשוטה הנ"ל, הקבועה בתקנות; עוד טען, כי בהתאם לתקנה 3ג, על מבוטח ליזום פנייה להחזר דמי ביטוח, שלטענתו נגבו ממנו ביתר וציין, כי ביחס ל-2 אופני הפעולה דלעיל, ניתן להוריד טפסים מאתר המרשתת של המל"ל.
12. המל"ל הוסיף ותיאר את הפרוצדורה הקבועה בתקנות והפנה גם לתקנה 6 לתקנות, לפיה החזר דמי ביטוח ששולמו ביתר, יתבצע רק לאחר מילוי דין וחשבון לפי תקנה 4, כאמור לעיל או בדרך של החזר לפי הוראות תקנה 3ג הנ"ל. לשון אחר, המל"ל אינו יוזם השבת כספים ואף מנוע על פי דין מלעשות כן.
13. המל"ל הבהיר, כי הרציונל העומד מאחורי המנגנון שתואר לעיל, המטיל אחריות על העובד השכיר לפנות מיוזמתו למל"ל, נובע מכך שגביית דמי הביטוח מושתתת על דיווחי המעסיקים ועל כך שהעברת הכספים למל"ל נעשית ישירות על ידם, ללא כל נקיטת פעולה אקטיבית מצדו. למעשה, המעסיק הוא זה שעורך את החישובים הנדרשים על אודות גובה דמי הביטוח שיש לנכות והוא מעבירם למל"ל. מכאן, שהאחריות לפיקוח על הסכומים שמועברים חלה על המעסיק ועל העובד כאחד.
14. ביחס לאמור בסעיף 362(ד) לחוק, שנזכר בבקשתו של מר אלבז, טען המל"ל, כי הוא חל עליו רק בסיומו של הליך השבת התשלום ששולם ביתר – הליך שנפתח ביוזמת המבוטח, ובלשון הסעיף: "תשלום היתר יוחזר בתוך 12 חודשים מיום שהומצאו למוסד כל הנתונים הנדרשים לצורך ביצוע החזר". מכאן ניתן ללמוד, כי ראשיתו של ההליך בהמצאת נתונים רלוונטיים ע"י המבוטח.
15. המל"ל הבהיר בהקשר זה, כי המחוקק מצא לנכון להטיל את האחריות על המבוטח ולא עליו, מן הטעם, שאין בידי המל"ל המידע הדרוש על מנת לבצע מיוזמתו את השבת התשלומים. בידי המל"ל לא קיימים נתונים על אודות הכנסתם החודשית של המבוטחים (דוגמת תלושי שכר), אלא רק נתונים אודות ההכנסה השנתית המתקבלים מהמעסיקים השונים.
- שיעור דמי הביטוח שעל עובד שכיר לשלם למל"ל נקבע על פי הכנסתו החודשית של העובד ולא על פי הכנסתו השנתית, ועל כן מחסור בנתונים חודשיים על כל שכיר ושכיר מונע מהמל"ל, הלכה למעשה, כל אפשרות לפעול מיוזמתו להשבת התשלומים. זאת ועוד. למל"ל אין נתונים רלוונטיים נוספים, כגון הכנסות



בית דין אזורי לעבודה בתל אביב - יפו

ת"צ 22654-03-16

- 1 מקרנות פנסיה או מקורות הכנסה אחרים, שלא דווחו ע"י המעסיק, וללא הצהרה  
 2 יזומה של העובד השכיר על כל מקורות הכנסתו, לא ניתן לדעת אל נכון האם  
 3 עומדת לו זכות להשבת תשלומים, אם לאו. ואכן, בפנייתו היזומה למל"ל לתיאום  
 4 גובה דמי הביטוח או להשבת תשלומים ששולמו ביתר, על העובד השכיר לצרף  
 5 תלושי שכר.
- 6 רציונל זה, עולה בקנה אחד עם פסיקת בית הדין הארצי לעבודה, אשר פסק לא  
 7 אחת, כי על המבוטח חלה אחריות לממש באופן אקטיבי את זכותו ולא להמתין  
 8 לכך שהמל"ל יעשה זאת עבורו, ואי ידיעת הדין, על מכלול הזכויות שהוא מעניק  
 9 למבוטחים, אינה יכולה להצדיק את שינוי הוראות החוק או להצדיק סטייה מהן  
 10 (עב"ל (ארצי) 677/08 מריאנה ברש נ' המוסד לביטוח לאומי (14.06.09)).
- 11 16. המל"ל אף הפנה להוראות חוק במישור מקביל – רשויות מס הכנסה, וציין כי  
 12 אותו רציונל חל גם שם, היינו, האחריות ליזום פנייה לרשות, מוטלת על האזרח  
 13 (סעיף 160 לפקודת מס הכנסה [נוסח חדש] וע"א 3602/97 נציבות מס הכנסה ומס  
 14 רכוש – משרד האוצר מדינת ישראל נ' דניאל שחר, פ"ד נו(2) 297).
- 15 17. מהאמור לעיל, טען המל"ל, עולה כי זכותו של מר אלבו ויתר חברי הקבוצה  
 16 לתיאום גובה דמי הביטוח, ולחילופין, להשבת סכומים ששולמו ביתר, קמה רק  
 17 בכפוף לפנייה יזומה אל המל"ל, תוך המצאת כל הנתונים הרלוונטיים ועל המל"ל  
 18 לא חלה חובה ליזום בדיקה או פנייה למבוטחיו. מכאן, המסקנה, כי תביעתו  
 19 נעדרת עילה שבדין.
- 20 18. ביחס לכשירותה של התובענה להתברר כתובענה ייצוגית, טען המל"ל כי אין  
 21 במסמכים שצורפו לכתבי הטענות מטעמו של מר אלבו, כדי ללמד שהוא אכן שילם  
 22 דמי ביטוח ביתר, שכן גובה דמי הביטוח נגזר מהכנסתו החודשית (סעיף 337(א)(1)  
 23 לחוק), ולא מהכנסתו השנתית (בניגוד לנהוג ביחס לשיעור מס הכנסה).
- 24 מר אלבו צירף לבקשת האישור מסמכים חלקיים בלבד, שלא ניתן ללמוד מהם על  
 25 הכנסתו החודשית בכל אחד מחודשי השנים הרלוונטיות. בהיעדר נתונים  
 26 מהותיים ובסיסיים כאמור, הבקשה לאישור נעדרת ראייה לעילת תביעתו האישית  
 27 כנגד המל"ל, וממילא הדבר משליך ישירות על בקשת האישור.
- 28 19. המל"ל הוסיף, כי משאין חולק שמר אלבו לא פנה מיוזמתו למל"ל, וזאת בניגוד  
 29 לחובתו בדין, הרי שממילא סיכויי תביעתו האישית קלושים, ועובדה זו,  
 30 כקודמתה, משליכה אף היא ישירות על סיכויי בקשת האישור שהגיש.



בית דין אזורי לעבודה בתל אביב - יפו

ת"צ 22654-03-16

20. המל"ל התייחס בתגובתו למה שכינה חוסר תום לבו של מר אלבו ונימק זאת בכך שהלה נמנע מלצרף לתביעתו נתונים על אודות התשלומים החודשיים ששולמו ע"י כל אחד משני מעסיקיו למל"ל, דבר המצביע מניה וביה על היעדר תום לב; עוד נטען, כי מר אלבו לא מיצה את ההליכים העומדים לרשותו בחוק בטרם הגיש את בקשת האישור, שכן לא היתה מניעה כי יפנה למל"ל בבקשה להשבת סכומי הכסף, שלטענתו שולמו ביתר. כך גם לגבי פנייתו למל"ל מיום 22.12.15 (נספח ד' לבקשת האישור), אותה הגדיר כ"קצרה ולאקונית" (סעיף 46.3 לתשובת המל"ל). פניה זו, טען המל"ל, נעשתה כדי לצאת ידי חובה ואינה כוללת אף לא אחת מטענותיו בבקשה לאישור. פניה מפורטת כאמור, אילו נעשתה, המשיך המל"ל וטען, היתה נענית בתשובה מנומקת, דבר שהיה חוסך את הגשת תביעתו האישית ואת הבקשה לאישור.
21. מר אלבו הגיש תגובה לתשובת המל"ל, בה שב על עיקרי טענותיו, תוך שהוא מדגיש כי, בניגוד לטענות המל"ל, לא ניתן להסיק מהוראות החיקוק שהובאו על ידו, כי חלה על המבוטח חובת פנייה אקטיבית למל"ל במטרה לקבל לידי השבה של דמי ביטוח ששולמו ביתר. מר אלבו הדגיש, כי בדומה למבוטחים רבים, הוא לא היה ער כלל לעובדה שהוא חשוף לתשלום יתר ולכן לא פנה לתיאום דמי הביטוח. דווקא המל"ל הוא זה, שכגוף ציבורי הפועל על פי דין, ישב בחיבוק ידיים נוכח מצב בו "קופתו מתמלאת בכספים שאין לו כל זכות לקבלם, ולהימנע מהשבתם" (סעיף 7 לתגובת מר אלבו).
22. מר אלבו טען עוד, כי העובדה שתקנה 6 לתקנות מורה למל"ל להשיב למבוטח דמי ביטוח ששולמו ביתר לאחר מילוי דין וחשבון, תוך 3 חודשים ממועד קבלת הבקשה, אין פירושה כי מבוטח אשר לא ביקש השבה, איבד את זכותו לכך ואין כל קביעה כי הגשת בקשה מהווה תנאי להחזר תשלום יתר (סעיף 9(ב) לתגובת מר אלבו).
- לחיזוק טענתו, ציטט מר אלבו את סעיף 342(ד) לחוק, הקובע בזו הלשון: "...היה סכום הניכוי בפועל גבוה מסכום דמי הביטוח המתואמים – יהיה העובד זכאי להחזר ההפרש שבין סכום הניכוי בפועל, לבין דמי הביטוח המתואמים". מר אלבו הסתמך גם על הוראת סעיף 362(ד), לפיה: "המוסד יודיע למי ששילם תשלום יתר על זכאותו להחזר על פי סעיף זה."
- מר אלבו טען עוד, כי יש לדחות את טענת המל"ל, לפיה הניכויים מהשכר החודשי מתבצעים ע"י המעסיקים ולכן אין לו שליטה על כך, וטען, כי המל"ל אינו סומך



בית דין אזורי לעבודה בתל אביב - יפו

ת"צ 22654-03-16

- 1 על מהימנותם של דיווחים אלה ועורך בדיקות על מנת לוודא שמבוטחים לא  
 2 מתחמקים מחובתם לשלם מס בשיעור המתחייב מהכנסתם החודשית.  
 3 עוד הוסיף, כי בידי המל"ל כל הנתונים הרלוונטיים וכל האמצעים החוקיים על  
 4 מנת לקבל את המידע הדרוש לו, שכן עסקינן בגוף ממלכתי שחייב בתור שכזה  
 5 לפעול לצורך השבת תשלומי יתר וכי החובה לערוך בדיקות כאמור חלה עליו ביתר  
 6 שאת, שעה שמדובר בעובדים שכירים שעובדים ביותר ממקום עבודה אחד.  
 7 מר אלבו הוסיף, כי החובה החלה על המל"ל להשיב דמי ביטוח ששולמו ביתר  
 8 עוברת כחוט השני לא רק בהוראות החוק, כי אם גם בפסיקת בית הדין הארצי  
 9 לעבודה ובית המשפט העליון, והביא אסמכתאות שונות לכך (סעיפים 13-17  
 10 לתגובת מר אלבו).  
 11 23. מר אלבו המשיך וטען, כי בהתאם לדיווחים שהעביר למל"ל, הרי שמצויים בידיו  
 12 של זה כל הנתונים משני מקומות העבודה כדי לדעת אל נכון מהי הכנסתו  
 13 החודשית מחישוב אריתמטי פשוט. עוד הוסיף, כי היה על המל"ל לדאוג לאסוף  
 14 את הנתונים החודשיים לגבי כל עובד ועובד, וכי ביחס אליו, הרי שבשתי החברות  
 15 בהן הועסק, הוא בעל שליטה ובתור שכזה, קיים לגביו דיווח חודשי.  
 16 24. ביחס לטענת המל"ל, לפיה בכל הקשור לדמי ביטוח בריאות, הוא צינור להעברת  
 17 הכסף לקופות החולים, טען מר אלבו, כי אין כל הבדל בין תשלומים אלה לבין  
 18 התשלומים שנותרים בקופת המל"ל ותהה, האם במקרים בהם המל"ל מבצע  
 19 השבה למבוטחים שפנו אליו, הוא נמנע מלהשיב את החלק היחסי של דמי ביטוח  
 20 הבריאות.  
 21 25. בנוגע לטענת המל"ל כי הוא נוהג בחוסר תום לב, טען מר אלבו, כי לא פנה למיצוי  
 22 ההליך באופן פרטי משום שלא היה ער למסלול זה, והרי זו טענתו. עוד טען, כי  
 23 פנייתו למל"ל לא היתה לאקונית וממילא המל"ל כלל לא התייחס אליה מטוב ועד  
 24 רע.

**עדויות הצדדים**

- 26  
 27 26. ביום 12.06.17 התקיים דיון הוכחות במהלכו נחקרו מר אלבו והגב' מור, מטעם  
 28 המשיבה.  
 29 27. בעדותו, שב מר אלבו על עמדתו, לפיה ניתן לגזור את הסכומים ששילם ביתר  
 30 מהמסמכים שצירף לתצהירו והדגיש, כי על המל"ל לעשות בירור לגבי כל מבוטחיו  
 31 ולהגיע למסקנה מי שילם ביתר ומי זכאי להחזר (עמ' 10 לפרוטוקול מול שורות



בית דין אזורי לעבודה בתל אביב - יפו

ת"צ 22654-03-16

- 10-17). מר אלבו הודה, כי בשתי החברות אותן הוא מנהל, קיימים בעלי מקצוע שנותנים לו שירותים מקצועיים בתחום החשבונאות והנהלת החשבונות והשיב כי לא הורה באופן ספציפי למי מהם לבצע בדיקות בנוגע לתשלומים שהוא משלם.
28. הגב' מור בעדותה, שבה על עמדת המוסד, לפיה בהיעדר נתונים חודשיים מדויקים, הכוללים את סך כל ההכנסות של מבוטח, לרבות ממקורות נוספים כגון: שכירות, הכנסות פאסיביות וכו', לא ניתן לדעת האם הוא משלם ביתר (עמ' 11 לפרוטוקול מול שורות 28-30). הגב' מור הדגישה, כי בניגוד למס הכנסה, שם ההתייחסות היא לכל ההכנסות שנתקבלו בשנה מסוימת, ללא אבחנה, הרי שדמי הביטוח המשולמים למל"ל, מתייחסים להכנסות מסוימות בלבד, ולכן, על מנת לדעת, האם מבוטח שילם ביתר או לא, יש צורך לדעת באופן מפורט, מהי הכנסתו החודשית החייבת בתשלום דמי ביטוח לאומי ולשם כך נועדו הטפסים שעל ציבור המבוטחים למלא ולהגיש, בהתאם לתקנות (עמ' 16 מול שורה 31 עד עמ' 17 מול שורה 2).
29. עוד הבהירה כי הדיווחים החודשיים המגיעים למל"ל הם מטעם המעסיקים ולא מטעם המבוטחים ולכן אין אפשרות לדעת, ללא קבלת פרטים נוספים, האם מדובר בדיווחים נכונים או לא, וכדבריה: "... כנראה שאין לנו את כל המידע לגבי מי שעובד בשני מקומות עבודה או יותר" (עמ' 17 לפרוטוקול מול שורות 9-10).
- הגב' מור הבהירה, כי אין לה אפשרות לדעת אם פלוני ביצע תיאום דמי ביטוח אבל היא כן יכולה לדעת מי הגיש בקשה להחזר ביחס לשנים מסוימות ושבה והבהירה: "... על פי החוק והתקנות, יש לנו הנחיות מפורשות, אנו לא בודקים אם יש עובדים שמגיע להם החזר או שלא עשו תיאום מהסיבה שאין לנו את כל המידע. אנו לא יודעים מה כוללות ההכנסות. מדובר בהכנסה שנתית ולא חודשית שלפיה איננו יכולים להסיק מסקנות". בהמשך הוסיפה והבהירה: "כל עוד אני לא יודעת ממה מורכבת ההכנסה, איני יודעת אם הוא אחד כזה שיכול לקבל החזר. הוא צריך להגיש מסמכים רלוונטיים הכוללים הכנסה חודשית הכוללת את החלקים היחסיים של השכר הנוסף, כולל ניכויים וחודש בחודשו מכל ההכנסות אני צריכה לבדוק אם הוא שילם ביתר או בחסר" (עמ' 17 לפרוטוקול מול שורה 22-30).
30. כאמור בפתח הדברים, ראיתי לדחות את הבקשה, ולהלן נימוקיי.

**דיון והכרעה**





בית דין אזורי לעבודה בתל אביב - יפו

ת"צ 22654-03-16

31. אין חולק, כי חובת ההשבה כשלעצמה, חלה על כולי עלמא, בין עסקינן באדם פרטי ובין אם עסקינן בגוף פרטי או ציבורי. השבה כאמור צריכה להיעשות בהתאם לדין הרלוונטי החל על נסיבות העניין והרציונל הנובע מחובה זו פשוט בתכלית: למנוע מצב בו צד אחד מתעשר שלא כדין על חשבוננו של צד אחר. השאלה בתיק זה אינה האם חלה על המל"ל חובת השבה ביחס לסכומים ששולמו לו ביתר, שכן המל"ל מעולם לא התכחש לחובתו. נהפוך הוא. בתגובתו, הניח את התשתית הנורמטיבית המלאה המקימה לו חובת השבה במקרים בהם הוכח ששולמו לו סכומים ביתר. השאלה היא אם כן, האם בהתאם לדין הקיים, חלה על המל"ל החובה ליזום בדיקות עצמאיות לגבי כל אחד ממבוטחיו המועסק ביותר ממקום עבודה אחד, ולבחון האם ביקש לערוך תיאום דמי ביטוח, אם לאו, וככל שלא, ליזום בדיקה עצמאית ולהשיב כל סכום שיימצא ששולם מן הטעם שלא נערך תיאום.
32. המסגרת הנורמטיבית של דיוננו מורכבת ממספר הוראות חיקוק, שיש לקוראן באופן משלים:
1. סעיף 342(ד)(2) לחוק קובע כי עובד שעובד אצל שני מעסיקים, זכאי להחזר ההפרש בין הסכום ששילם בפועל לבין הסכום שהיה צריך לשלם, ככל שמדובר בסכום גבוה מהסכום שתשלמו נדרש על פי דין.
  2. סעיף 342(ה) לחוק, קובע את סמכותו של השר לקבוע תנאים, כללים ומועדים בדבר חובת העובד לדווח למעסיקו ולמל"ל על היותו עובד אצל יותר ממעסיק אחד וכן בנוגע לתשלום או החזר של סכומים ששולמו ע"י מבוטח ביתר. ואכן התקנות שנוכרו לעיל ושיפורטו להלן, מסדירות את הפרוצדורה הנלווית לזכות המהותית לקבלת השבה, וכדלקמן:
    - 2.1. בהתאם לתקנה 3 לתקנות שנוכרו לעיל, על מבוטח להוכיח כי הוא עובד אצל מעסיקים שונים, ולמעשה, לבקש כי ייערך לו תיאום דמי ביטוח, בדומה לתיאום מס שנישום נדרש לעשות מול מס הכנסה;
    - 2.2. תקנה 4 קובעת, כי גם במקרה בו למרות נתקבל אישור מפקיד הגבייה, נוכח למבוטח תשלומים ביתר, עליו להגיש דין וחשבון על הכנסותיו בשנה הרלוונטית;
    - 2.3. תקנה 3 קובעת, כי במקרה שמבוטח הגיש בקשה למל"ל להחזר דמי ביטוח ששולמו ביתר, עליו להגיש טופס שנקבע ע"י המל"ל בצירוף אישורים



## בית דין אזורי לעבודה בתל אביב - יפו

ת"צ 22654-03-16

- 1 ואסמכתאות שונות ביחס לשכרו החודשי, התקופה שבעדה שולם השכר  
2 וסכומי דמי הביטוח שנוכו ממנו.
- 3 2.4 תקנה 6 משלימה את תקנות 3 ו- 4 לעיל וקובעת כי מבוטח שעובד אצל  
4 מספר מעסיקים, שהגיש דין וחשבון, כאמור בתקנה 4 או ביקש החזר דמי  
5 ביטוח ששולמו ביתר, בהתאם לתקנה 3ב, יקבל השבה של כל סכום ששולם  
6 ביתר, ובלבד שהדין וחשבון הוגש בתוך תקופה של 7 שנים מסוף שנת המס  
7 שבה נוכה הסכום האמור. עוד נקבע כי סכום ההחזר יוחזר למבוטח בתוך  
8 3 חודשים מיום קבלת הבקשה במל"ל.
- 9 33. הנה כי כן, עניין ההשבה מוסדר בחוק ובתקנות שהותקנו מכוחו באופן פרטני  
10 וברור ומתבקשת מסקנה פשוטה: בדיקה והשבה של תשלומי ביטוח ששולמו  
11 ביתר, יבוצעו בכפוף לפנייה יזומה של מבוטח אל המל"ל, בצירוף כל המסמכים  
12 והאסמכתאות הנדרשים.
- 13 34. זאת ועוד. מקובלת עלי עמדת המל"ל, כי הואיל וההשבה יכולה להתבצע רק  
14 בכפוף לבדיקת נתונים מסוימים שעל המבוטח לצרף לבקשתו, הרי שלמעשה,  
15 נאסר עליו לבצע בדיקה יזומה ובעקבותיה השבה של סכומי כסף, ללא קבלת  
16 המידע הדרוש כתנאי מוקדם. חובת הזהירות המוגברת שחלה על המל"ל נגזרת  
17 ישירות מהעובדה שהוא נאמן לכספי המבוטחים ולכן כל תשלום חייב להיות כפוף  
18 לבדיקה.
- 19 35. מן האמור לעיל, עולה, כי מדובר בהסדר שלילי, במובן זה, שחובתו של המל"ל  
20 לבדוק טענה בדבר תשלומי יתר וחובתו להשיבם, ככל שנמצא כי אכן שולמו, קמה  
21 רק לאחר שמבוטח הגיש בקשה בעניין, שאליה צירף את כל הנתונים  
22 והאסמכתאות כנדרש.
- 23 36. אין בידי לקבל את טענת מר אלבו, לפיה לא הכיר את הוראות החוק והתקנות  
24 ועל כן לא מיצה את זכותו על פי דין לפנות בבקשת השבה. ובמה דברים אמורים?  
25 ראשית, קבלת טענה זו, כי אי ידיעת החוק מהווה מעין פטור או מקימה זכויות  
26 שונות, מנוגדת לשיטת המשפט בישראל וקבלתה תוביל לתוהו ובוהו מוחלט;  
27 שנית, במקרה דנן, מר אלבו העיד בראשית חקירתו, כי הוא מוקף בנותני שירות  
28 מקצועיים בתחום החשבונאות והנהלת החשבונות. מכאן, שגם אם אקבל את  
29 טענתו כי לא ידע, הרי שיועציו בוודאי ידעו או היו צריכים לדעת, וככל שלא עשו  
30 כן באופן שהוא שילם דמי ביטוח ביתר, אין לו אלא להלין על עצמו.



## בית דין אזורי לעבודה בתל אביב - יפו

ת"צ 22654-03-16

- 1 וזאת יש לזכור, פתוחה בפניו הדרך לפעול בהתאם להוראות הדין ולהתכבד  
2 ולהגיש בקשה מתאימה לקבלת השבה, והתקשיתי לרדת לסוף דעתו, מדוע לא  
3 פעל כן, גם לאחר שכבר נועץ בעורך דין והבין כי קיימת אפשרות חוקית כאמור,  
4 שהוסדרה בחוק ובתקנות. לשון אחר, גם אם בזמן אמת לא ידע, הרי שמרגע שפנה  
5 לייעוץ משפטי במטרה להשיק תובענה זו, הוא מוחזק כמי שידע או היה עליו  
6 לדעת כי באפשרותו לקבל את המגיע לו, בכפוף למילוי התנאים הקבועים בדין.
- 7 37. בעב"ל (ארצי) 313/03 בניאל ויקטור נ' המוסד לביטוח לאומי (11.05.2004), פסק  
8 בין הדין הארצי, כי ככלל, לא חלה על המל"ל החובה ליידע את מבוטחיו על אודות  
9 אפשרויות תביעה העומדות בפניהם, הגם שבעב"ל (ארצי) 628/08 גלעדי נ' המוסד  
10 לביטוח לאומי (15.04.10), נפסק בין היתר, כי הגם שראוי היה שהמל"ל, בתוקף  
11 מעמדו, יפעל להרחבת הידע של ציבור המבוטחים בנוגע לזכויותיהם, הרי שלא  
12 חלה עליו חובה חוקית לעשות כן, ואין להעניק זכויות למבוטח רק משום שלא  
13 היה ער לזכויותיו. בירור זכויות והגשת תביעה, כך נפסק, הן פעולות שנמצאות  
14 במתחם האחריות של המבוטח ולא של המל"ל.
- 15 38. אין בידי לקבל את הפרשנות של מר אלבו להוראות חוק הביטוח לאומי, במובן  
16 זה, שכפי שקבעתי בתחילת פרק הדין וההכרעה, יש לעשות הבחנה בין חובתו של  
17 המל"ל להשיב כספים ששולמו ביתר – חובה שאין עליה חולק, לבין השאלה האם  
18 המל"ל צריך ליזום בדיקות ופעולות במטרה לברר האם פלוני שילם דמי ביטוח  
19 גבוהים מהנדרש. לפיכך, האמור בסעיף 362 לחוק, לפיו המל"ל ישיב תשלומי יתר  
20 למבוטח בתוך 12 חודשים ממועד שהומצאו למל"ל כל הנתונים הנדרשים לצורך  
21 ביצוע ההסדר, אינם מטילים חובה על המל"ל ליזום דבר. המבוטח הוא זה שצריך  
22 להמציא למל"ל את הנתונים הנדרשים ורק אז קמה למל"ל החובה לעמוד בלוחות  
23 הזמנים שהמחוקק קבע לו.
- 24 39. ציפיתו של מר אלבו, כי המל"ל יפעל מיוזמתו, מקום בו הוא עצמו חדל מלפעול  
25 על פי דין לצורך בירור זכויותיו ומיצוין, אינה מתיישבת עם שורת ההיגיון, אינה  
26 עולה בקנה אחד עם הוראות הדין הרלוונטיות ודינה להידחות.

27

28

### סיכום ביניים

- 29 40. לאור האמור לעיל, המסקנה הבלתי נמנעת היא, כי למר אלבו אין עילת תביעה  
30 כנגד המל"ל. בהיעדר כל חובה שבדין, המל"ל פעל כשורה ומחדלו של מר אלבו



בית דין אזורי לעבודה בתל אביב - יפו

ת"צ 22654-03-16

- 1 לבדוק את זכויותיו ולמצות אותן מרגע שאלה נודעו לו, בדרכים שנקבעו לכך  
2 בחוק, רובץ לפתחו.
- 3 41. המסקנה המתבקשת היא, כי מר אלבו אינו עובר את המשוכה הנדרשת להוכיח  
4 כי יש לו עילת תביעה אישית, ומשכך, ממילא לא קמה לו עילת תביעה ייצוגית.  
5 תשלום היתר, ככל שהתבצע, נובע מהעובדה שמר אלבו לא טרח לדווח למל"ל,  
6 כנדרש ממנו, כי הוא מועסק אצל שני מעסיקים. בהיעדר דיווח, ממילא הוא לא  
7 הגיש כל בקשה לתיאום דמי הביטוח ולכן לא ניתן לקבל את טענתו כי המל"ל גבה  
8 ממנו כספים שלא כדין, בהתאם לעילה המנויה בפרט 11 לתוספת השנייה לחוק  
9 ותובענות ייצוגיות, תשס"ו-2006.
- 10 תשלום היתר התבצע ע"י מעסיקותיו של מר אלבו, שהוא ולא אחר, בעל השליטה  
11 בהן; מעסיקות אלה נהנות מליווי מקצועי בתחום החשבונאות והנהלת  
12 החשבונות, ומן הראוי להפנות את הטענה בדבר אי דיווח למל"ל לגורם הרלוונטי  
13 אצל מעסיקות אלה.
- 14 42. לאור המסקנה דלעיל, מתייתר הצורך לדון ביתר טענותיו של המל"ל, ואולם, על  
15 מנת שפסק הדין לא יצא חסר, אתייחס בקצרה גם ליתר הטענות, והראשונה בהן,  
16 היא טענת המל"ל, כי אין בידיו הנתונים הדרושים על מנת ליזום השבת תשלומים.  
17 בעדותה בפניי, פירטה הגב' מור באופן ברור ומפורט כי טענת מבוטח לפיה שילם  
18 תשלומי יתר, מחייבת בדיקה חשבונאית מצדו של המל"ל ולשם כך, הוא נזקק  
19 לנתונים על הכנסות נוספות של המבוטח, אשר מטבע הדברים, אינן מדווחות ע"י  
20 המעסיק, כגון: הכנסה משכירות שיש לעובד, או מכל מקום אחר, שמעסיקו כלל  
21 אינו מודע אליו.
- 22 הסבריה של הגב' מור, כמו גם טיעוני המל"ל בסיכומיו לעניין אופן קביעת שיעור  
23 דמי הביטוח והוראות תקנות הפריסה, לא נסתרו ע"י מר אלבו, ולכן אין לי אלא  
24 לקבלם ולאמצם. המסקנה הנובעת מכך, היא כי על מנת לדעת אם בשנה מסוימת  
25 שילם עובד דמי ביטוח ביתר, יש לקבל נתונים מלאים על גובה הכנסתו של אותו  
26 עובד בכל אחד מחודשי השנה, נתונים לגבי שכרו בכל אחד מחודשי השנה שקמה  
27 לאותה שנה, נתונים על סוג ההכנסה בכל חודש וכן מידע על הפרשים ועל מקורות  
28 הכנסה נוספים של העובד.
- 29 43. מר אלבו לא הניח כל הסבר שיסתור הנחות אלה ותשובותיו בעניין זה בחקירתו  
30 הנגדית היו סתמיות. מר אלבו חזר על הרעיון שלא ייתכן שהמל"ל יחזיק בקופתו  
31 כספים ששולמו לו ביתר מבלי להשיבם למבוטחים התמימים ששילמו מבלי דעת,



## בית דין אזורי לעבודה בתל אביב - יפו

ת"צ 22654-03-16

- 1 ולא הטריח עצמו לתת הסברים שיסתרו את הסברי המל"ל לעניין אופן החישוב  
2 שנעשה לנוכח טענה של תשלומי יתר.
- 3 44. תפישתו של מר אלבו את המל"ל כגוף כל יכול שאוגר במחשביו נתונים מנתונים  
4 שונים על מבוטחיו ויכול בכל עת, בהקשת מקלדת להפיק ולעבד כל נתון, גם כשזה  
5 לא נמסר לו ע"י מבוטח פלוני, היא תפישה פשטנית, בלשון המעטה, ועומדת  
6 בסתירה חזיתית להוראות החוק הרלוונטיות. מכאן, גם הפרשנות המוטעית שלו  
7 לסעיפי החוק השונים, ובכללם תקנה 8(א) לתקנות, שעניינה החובה שחלה על  
8 המעסיקים להגיש דין וחשבון ביחס לעובדיו. כאמור, המידע שמעביר כל מעסיק  
9 ביחס לעובדיו, הוא מידע חלקי בלבד ביחס לרוחב יריעת הבדיקה שעל המל"ל  
10 לבצע עת מוגשת לו בקשה להשבת תשלום ששולם ביתר.
- 11 45. דרישתו של מר אלבו כי המל"ל יפנה לכל העובדים במשק המועסקים אצל שני  
12 מעסיקים ומעלה, היא עניין למחוקק לענות בו על דרך שינוי חקיקה. מקובלת עלי  
13 הגישה העקרונית, כי מתוקף מהותו ותפקידו של המל"ל והיותו נאמן על כספי  
14 ציבור המבוטחים, מן הראוי שמירב המידע הנוגע לזכויות המבוטחים, יוגש  
15 לציבור באופן הברור ביותר. ואולם, כל עוד ההסדר החקיקתי הנוכחי הוא ההסדר  
16 הנוהג, הדרך לשנותו, היא באמצעות חקיקה מתאימה ולא באמצעות תקיפה  
17 עקיפה שלו בבית דין זה.
- 18
- 19 **אחרית דבר**
- 20 46. כפי שפורט לעיל, למר אלבו אין עילת תביעה אישית כנגד המל"ל ולכן הוא לא  
21 עומד בתנאי הסף הקבוע בסעיף 4(א)(1) לחוק תובענות ייצוגיות. משכך, ממילא  
22 הוא אינו עומד בתנאים הקבועים בסעיף 8 לאותו חוק.
- 23 47. מרגע שמר אלבו פנה לייצוג משפטי, הוא מוחזק כמי שהוראות הדין הרלוונטי  
24 הובאו לידיעתו ועל כן היה עליו לפעול כאמור בתקנות ולהגיש בקשה מתאימה  
25 למל"ל. פרשנותו את סעיפי החוק השונים, לפיה על המל"ל לזוּם פעולות בנוגע  
26 לתשלומי יתר, נדחית בהיותה מנוגדת ללשון החוק, לרציונל העומד מאחוריו  
27 ולפסיקת בתי המשפט בדבר האחריות המוטלת על אדם להכיר את זכויותיו  
28 ולמצותן בדרכים שנקבעו לכך בחוק.
- 29 48. לאור דחיית הבקשה, אני מחייב את מר אלבו לשלם למל"ל השתתפות בשכ"ט  
30 עו"ד בסך 20,000 ₪. סכום זה ישולם בתוך 30 יום מהיום.



בית דין אזורי לעבודה בתל אביב - יפו

ת"צ 22654-03-16

1 49. עד ליום 20.09.18 יודיע מר אלבו האם הוא עומד על ניהול תביעתו האישית כנגד  
2 המל"ל. בהיעדר הודעה עד למועד הנ"ל, אורה על מחיקת התביעה, ללא מתן  
3 התראה נוספת.

4

5 **ניתנה היום, י' אלול תשע"ח, (21 אוגוסט 2018), בהעדר הצדדים ותישלח אליהם.**

6

7

  
אורן שגב, שופט

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21